

Izjava, izvršena ponedeljek, vsak dan. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v široki eni koloni (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtice, poslane in vabilo po L. 1.—, oglasi denarnih zavodov po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Attilio Tamaro o Jugoslovenih

II.

V naslednjem poglavju se bavi pisec z Jugosloveni in jugoslovensko državo z ozirom na Italijo in nje položaj. Dočim je po njegovem mnenju ta problem napram Nemcem zemljepisne narave, je pa za Italijo političnega značaja: »najteži in najnevarnejši za italijansko državo, ker vsebuje vse možnosti za bodočnost Italije!«

Sedanj položaj v Jugoslaviji je po mnenju Tamaro takle: Hrvatski republikanski blok zajema — več ali manje iskreno — iz jadranskih stvari gradivo za svoje središte napade proti beograjski vladi. Zato pa ta poslednja — da ne bi bila poražena v vseh polemikah — poudarja svoje, Italiji sovražno stališče. K temu jo silijo tudi demokratske stranke v Srbiji, na Hrvatskem in v Sloveniji, ki obtožujejo hrvatski blok, da je neiskren, ker je pripravljen za odjenjavanje napram Italiji glede soške meje. Demokratske stranke proglašajo z vedno večjo vnetostjo imperialistični protitalijanski program, v katerega verujejo iskreno ter se nadejajo, da zberajo svoje ljudi s tem skupnim idealnim interesom. V Jugoslaviji občutijo sicer težo gospodarskih potreb in zato tudi iščejo in snujejo trgovske stike. Ali, nobeden gospodarski problem ne more priti do prave rešitve, ker politični boj nadljuduje vsako stvar!

Glejte, glejte! Kakor so si sicer naše in g. Attilio Tamaro politično-idejne poti navzkrižne, tu se vendar srečujejo misli. Saj smo ravno mi, ki neprestano trdimo, da je za koristne in solidne medsebojne gospodarske odnose predpogoj — dobro politično sporazumljenje, ker to se le more tvoriti most do zaželenih gospodarskih stikov! Dočim smo v soglasju z gospodom Tamaro glede te glavne misli, tega načela, nam pa gredo zopet misli navzkriž, glede vprašanja: kje se postavljajo te politične ovire, da se ne morejo resnično rešiti gospodarski problemi med Italijo in Jugoslavijo? G. Tamaro predloča stvar tako, kakor da je vsa krivda le v notranjih političnih razmerah Jugoslavije. Mi pa pravimo, da tudi politično življenje Italije donosa — in to še posebno v zadnjih časih — vsega obžalovanja vredne pojave v parlamentu, v tisku, v javnem življenju, ki kvarijo vsako dobro razpoloženje na drugi strani in ki tudi križajo vladne gospodarske koncepte.

Da bi podkrepil svojo trditev, pripoveduje Tamaro, kako da v Jugoslaviji v vsakem koraku Italije — na polju mednarodne politike vidijo sovraštvo proti Jugoslovenom. Kot kričeh dokaz omenja neko knjigo, ki jo »neki« Zemovih (»neki« piše Tamaro) izdal v Odesi z dovoljenjem ruske cenzure in v ruskem jeziku, kjer pravi: »da se morajo Jugosloveni po zmagi nad Avstrijo pripravljati na vojno proti Italiji, ki jim je ugrabil njilov...«

Krajeno in časovno daleč je šel g. Tamaro po svoj »kričeh« dokaz, ki pa so ga prehiteli rimski pakt, rapalska pogodba, svetomargariški dogovori, in ki je, spričo

Italija

Mussolinijeva nota jugoslovenski vladi za takojšnjo rešitev reškega vprašanja.

RIM, 24. O pogajanjih reške paritetne komisije piše »Messaggero«, da je 8. avgusta prejel predsednik komisije sen. Quattieri pismo od Mussolinija za jugoslovensko delegacijo, kjer je bilo rečeno, da ne more več italijanska vlada prenašati odpora Jugoslavije pri reševanju reškega vprašanja. Italijanska vlada je z izpraznitvijo tretje cone v Dalmaciji in s takojšnjo izvršitvijo pogodb in dogovorov med Italijo in Jugoslavijo podala dokaz svoje dobre volje in ima torej pravico obžalovati zadržanje jugoslovenske vlade, ki zavlačuje končno rešitev še odprti vprašanji v Jadranu. Na koncu si pridržuje Mussolini popolno svobodo postopanja, ako ne bo reško vprašanje rešeno do 31. avgusta. Ta energični korak Mussolinija je po mnenju »Messaggera« dal povod za razna potovanja jugoslovenskih delegatov v teh zadnjih dneh. Beograjska vlada pa ni še dosedaj dala nikakega odgovora.

Mussolinijevemu pismu so nekateri rimski listi pripisali značaj ultimata, a agencija Stefani pravi, da je ta označba pretirana. Gre le za povabilo ministrskega predsednika paritetni komisiji, da bi tokom tega meseca izvršila svojo nalogo.

Mussolini v Levantu.

RIM, 24. Popoldne se bo ministrski predsednik odpeljal v Levanto k svoji družini na kratek oddih. Radi tega bo zasedanje ministrskega sveta najbrže preneseno za nekoliko dni.

Nov zlat denar ob priliki proslave fašistovskega pohoda na Rim.

RIM, 24. Finančni minister je odredil, da izda ob priliki prave proslave fašistovske revolucije nov zlat 100-lirski denar, ki bo nosil na eni strani kraljevo podobo, na drugi pa likovniški sveženj.

Strelna porušila trdnjavo.

RIM, 24. Preiskava, ki se je izvršila na mestu razstreljene utrdbe Serre la Gande »Val di Susa«, je dognala, da je nesrečo povzročila strelna, ki je treščila v trdnjavo med strahotno nevihto. V resnici se je nahajalo v trdnjavi le malo črnega smodnika, ki — kakor znano — ni podvržen razkroju. Kot žrtve te nesreče se obžalujejo dva civilista in vojak, ki je bil na straži.

Pred sestankom Splošne Delavske zveze v Milanu. Struja za obranitev posebne sindikalne prostosti bo zmaga?

MILAN, 23. Danes zjutraj ob 10. uri bi bil moral pričeti sestanek Splošne Delavske zveze; izvršni odbor pa je na lastno roko oddal sestanek na danes popoldne, da se ga bodo lahko udeležili tudi oni zastopniki, ki so se na poti. Med tem časom se vrši posvetovanje za posvetovanje zastopnikov vseh socialističnih strank, ki so zastopane v zvezi. Najmočnejši so seveda unitarici, ki jim načeljuje Turati. Turati dela na to da bi se sestanek izogibal načelnim izjavam glede sodelovanja v zvezi; še posebno, ker vlada med unitaric mnenje, da ni sestanek sploh pooblaščen sklepali o sličnih vprašanjih, ampak da se sme le posvetovati.

O vprašanju, ali na ostane zveza še nadalje samostojna, sme odločevati le kongres. Unitarici bodo dali zaupnico dosedanjemu vodstvu zveze, ki mu predseduje D'Aragona. Kakor je znano, je bil D'Aragona do pred kratkim odločen pristati ideje, naj bi zveza računala z realnostjo ter naj bi se popolnoma otrešla vpliva socialističnih strank, da bi tako lahko izvela popolnoma samostojno življenje. Ako izvedemo to misel do konca, lahko rečemo, da bi pozneje prišel čas, da bi zveza n. pr. nastopila proti socialističnim strankam samim. Razumljivo je, da so se fašisti popolnoma strinjali z D'Aragono; kajti niti oni niso računali na takojšnje direktno sodelovanje Zveze z vlado. Do sodelovanja bo lahko prišlo edino potem evolucije.

Toda D'Aragona se zadnje trenutke pred sestankom pomisli. Odločen nastop poslanca Zirardinija na sestanku maksimalistov in komunistov, ki se je vršil danes popoldne, ga je preplasil. Zirardinij je odločno za prekinjenje vsakih pogajanj s fašisti in za popolno svobodo sindikalnega gibanja. D'Aragona bo na vsak način popustil, še posebno, ker je posl. Zirardinij v sedanjem zveznem vodstvu, ki mu načeljuje on sam, kakor je rečeno. Prav tako verjetno je, da bo nastopil proti svojemu sodružniku. Na drugi strani pa bi imeli D'Aragonovi pristajali zelo dvomljivo večino proti maksimalistom in komunistom.

»Popolo d'Italia« stavi sestanek pred alternativno: »Zveza se mora odločiti: ali ostane na strani Turati, kot grd anarhizem, ki je obsojen, da se v kratkem izlivi, ali hoče razumeti novo Italijo in tako postati konkreten tinitelj.

Jugoslavija

Vladna izjava o Radićevem begu.

BEOGRAD, 24. Včeraj se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je najprej pravičljivo o vprašanju Radićevemu potovanju v inozemstvo. Dalje je poročal mi-

nister ver dr. Janjić o evharističnem kongresu v Zagrebu.

Po seji ministrskega sveta je dal minister dr. Janković novinarjem nastopno izjavo: »Zadnje postopanje Stjepana Radića je dalo kraljevski vladi povod, da se s tem slučajem posebno bavi. Mislim, da ustrezem želji naše širše javnosti in odgovornim dolžnostim parlamentarne vlade, ako v odstopni narodne skupščine dam javnosti tem potom nekaj podatkov o Radiću. Po podatkih, ki jih ima kraljevska vlada, je Radić pobegnil iz naše države v inozemstvo preko madžarske meje v noči od 21. na 22. prošlega meseca. Pravim »pobegnil«, ker je zapustil naše državno ozemlje tajno brez poletnega lista in brez dovoljenja vlade, in sicer ponoči ter na prehodu, ki ni običajen pri potovanju iz naše države. Pri prehodu so Radiću pomagali fajnik njegove stranke dr. Krnjević, blaginjak Begić in župan Skrižaj. Dr. Krnjević in Skrižaj sta poslanc Radićeve stranke. Blaginjak Begić je pobegnil z Radićem v inozemstvo. Proti vsem tem je odredjena zakonita preiskava. Radić je iz Madžarske odpotoval preko Dunaja na Anglesko. Na Dunaju je dajal izjave preko javnih glasil »O cilju svoje misije«, ki stremi za tem, da udelevi »državno, politično in kulturno individualnost hrvatskega naroda.« Tam je imel Radić tudi več sestankov s predstavniki gotovih revolucionarnih odborov, katerih delovanje je neposredno naperjeno proti naši državi.

Iz Londona nam poročajo, da je Radić tamkaj skušal priti v stike z uglednimi angleškimi listi in političnimi osebami, da jih pridobi za svojo razdiralno protidržavno akcijo. Po avtentičnih poročilih londonski politični krogi Radićevemu prihodu ne pripisujejo nikake važnosti. Za njegov posest sploh ni zanimanja. Danes njegovega bivanja ne omenja skoro noben list več. To je popolnoma razumljivo, ker je znano tudi v Londonu, kakšno konfuzno politično vodje Radić. Znano je tudi njegovo vedenje za časa svetovne vojne. Baš kar se tiče Anglije, je prerokoval Radić, da se bo razsula.

Na žalost prija nastopanje Radića gotovim ljudem v Zagrebu. Glasila Radićeve stranke poročajo, kakor znano, da je imelo dne 19. t. m. »hrvatsko narodno zastopstvo« pod predsedstvom narodnega poslanca Dragutina Kovačevića svojo četrto sejo, na kateri je bilo med ostalim sklenjeno, da se da Radiću posebno pooblaščenje za diplomatsko akcijo v cilju mednarodnega priznanja in oživitvenja pravic in samopredeljenja hrvatskega naroda. Tem Radićevim postopkom obrača kraljevska vlada vso pozornost. Podvzela je vse potrebne ukrepe, da se vsem osebam, ki delujejo proti obstojnemu zakonitemu stanju v državi in sploh proti interesom jugoslovske države, po kaže strogo zakonov. Tej zakoniti odgovornosti se ne odtegne nihče, pa naj za greši krivico v državi ali izven nje, sam ali v družbi.

Prepričan sem, da se strinja z menoj vsa naša javnost in vse naše državotvorne stranke ter tudi oni Hrvati, ki so pravi prijatelji samih sebe in svoje domovine. Računam, da bodo Hrvatje spoznali prave interese in da bodo vsled tega baš Hrvati primerno reagirali na to za državo škodljivo igro Radića in njegovih prijateljev.

BEOGRAD, 24. Na včerajšnji seji ministrskega sveta je bila razpravljana tudi o Radićevem potovanju v London in njegovi propagandi na Angleskem. Odredbe vlade napram vodstvu HRSS, ki je zadnje čase pokazalo veleizdajniške tendence, se varujejo v popolni tajnosti. Poročila našega poslanstva iz Londona javljajo, da Radić v angleških oficielnih krogih ni našel zaželjenega razumevanja in sprejema. Oficielna Anglija zna varovati takt v zunanji politiki, čeprav se trudi bratje Buxton, da bi pridobili vodilne angleške kroge za Radićeve ideje.

BEOGRAD, 24. Današnja »Samouprava« konstatira v uvodnem članku »Radić in Anglija«, da Radić v Londonu za svoje revolucionarne ideje ni našel pravega odmeva. Ugotavlja, da se je Radić na Dunaju sestal s hrvatskimi revolucionarnimi elementi in da vodi veleizdajniško propagando. Zahteva, da se proti Radiću in njegovi stranki uporabijo vsa zakonita sredstva v zaščito države. Radić ne more računati na pomoč Anglije.

BEOGRAD, 23. Namestnik ministrskega predsednika, minister dr. Velizar Janković odločno demantira vesti, da bi bil dal kak intervju novinarjem o stališču vlade napram HRSS, zlasti da bi vlada uporabila obznanje proti Radićevi stranki.

ZAGREB, 24. Po poročilih iz Londona, Radić ni našel pri angleških vodilnih krogih zaželjenega sprejema. Radić je sedaj zatekel k nekaterim novinarjem s prošnjo, da podpre njegovo akcijo, a je bil skoraj povsod odklonjen. Radić ima od gotove strani iz Budimpešte priporočila pisma na brate Buxton in pa na nekatere prijatelje Lloyd Georgeja.

Izenačenje pravoslavne koledarja.

BEOGRAD, 24. Po izjavi ministra za vere dr. Janjića je splošna pravoslavna konferenca v Carigradu sprejela načrt srbske arhijerejskega sabora, po katerem bi imelo nastopiti izenačenje pravoslavne koledarja dne 1. oktobra, in sicer tako, da se prično s tem dnem slaviti pravoslavni cerkveni prazniki skupno s katoliškimi. Izvzeti bi bili le takozvani premični prazniki, ki se ravno po Veliki noči, toda samo v toliko, da bi nastopila razlika še-le po 700 letih in torej tudi ta razlika ne bi igrala nobene vloge. Končna odločitev o izenačenju koledarja bo padla na arhijerejskem saboru v Karlovcih, ki se bo vršil dne 10. septembra. Na tej konferenci bo minister dr. Janjić osebno zagovarjal načrt izenačenja koledarja.

nju koledarja bo padla na arhijerejskem saboru v Karlovcih, ki se bo vršil dne 10. septembra. Na tej konferenci bo minister dr. Janjić osebno zagovarjal načrt izenačenja koledarja.

Mednarodni avtomobilski promet. BEOGRAD, 23. Vlada je v načelu odobrila konvencijo o mednarodnem avtomobilskem prometu. Konvencijo je vlada sprejela kot veljavno za vse države, izveniši za Madžarsko. Glede Avstrije in Italije si je pridržala gotove izjemne določbe, da tako onemogoči tihotapstvo dobre valute in drugih dragocenosti.

Čehoslovaška

Konferenca Male entente. — Sestanek v Marijskih Laznih.

PRAGA, 24. Kakor poročajo praški listi, se vrši koncem tega meseca pred otvoritvijo plenarnih sej Zveze narodov v Zenevi sestanek zastopnikov Male entente v Marijskih Laznih. Na dnevnem redu tega sestanka so: madžarsko zunanje posojilo, ki pride pred Zvezo narodov v razpravo in pa reparacijski problem. V glavnem gre za plačilo reparacij od strani Madžarske. Zunanjemu ministru dr. Benešu bo poverjeno zastopstvo Male entente pred Zvezo narodov v vseh onih Malo entento zadevajajočih problemih in zadevah.

Anglija

Angleška vlada proučuje francoski odgovor. Angleški odgovor bo sledil po povratku Baldwinja iz Aix les Bains.

LONDON, 24. Reuterjev dopisni urad poroča, da bo angleška vlada odgovorila Franciji v teku 14 dni, t. j. po povratku Baldwinja. V diplomatskih krogih prevladuje mnenje, da bo belgijska vlada v svoji spomenici predlagala sestanek zavezniških ministrov v svrhu proučitve odškodninskega vprašanja.

Vlada pridno proučuje francosko spomenico: s finančnim delom se bavi zakladni minister, zgodovinsko stran je prejel minister za zunanje zadeve. Dobro obveščeni krogi niso še izrazili svojega mnenja o francoski spomenici, ker čakajo, da vlada sama prouči spomenico. Ministrski svet se ne bo sestal, ker odpotuje jutri Baldwin v Aix les Bains. O sestanku Baldwinja s Poincaréjem ni bilo sklenjeno še ničesar odločnega.

Nemčija

Finančni minister Hilferding o neprilicah v nemcu padcu marke v New-Yorku.

BERLIN, 24. Finan. minister Hilferding se je udeležil seje finan. komisije v državnem zboru. Izjavil je, da bodo prisojene onim, ki se bodo skušali na katerikoli način odtegniti izročitvi deviz vladi po že znanem načrtu, visoke globe. V zameno za devize bo dala vlada obveznice notranjega posojila v zlatu ali pa bo odprla kredite v zlatu. Ako bo vlada ugotovila, da lastniki ne morejo izročiti deviz, bodo le-ti lahko plačali odgovarjajočo vsoto v papirnatih markah. Vlada je ukrenila vse potrebno za nabavo zadostne množine deviz. Nenadni skok dolarja, je rekel Hilferding, je treba pripisovati neprimernemu povišanju delavskih plač in svetovnim cen surovin, še posebno živil. Država mora kriti poleg svojih lastnih stroškov tudi primanjkljaje federaci-

DNEVNE VESTI

Še ne verujemo!

Z ozirom na zatiranje vsake sledi narodne posesti, ki si jo je naš narod ustvaril z dolgoletno in težko muko, z ozirom tudi na osebna preganjanja naših ljudi, in z ozirom na ono, kar se še pripravlja, zlasti na polju šolstva v Istri, piše »Istarska Rijeka«:

»Vse te vesti so nam dole iz najzanesljivejših virov, ali mi še ne verujemo.... Ne verujemo, ker tudi to, kar se je doslej storilo proti nam in kar se je nameravalo storiti — nasprotje božjemu, človeškemu in naravnemu zakonu. Proti se italijanski duši in tradiciji! Pa tudi — časti! Kajti, Italija je v svojem parlamentu na usta svojih najčastitljivejših državnikov (Luzatti in dr.) izjavila slovesno, da bo ščitila vse pravice naše jugoslovenske narodne manjšine, da nam da najširšo svobodo, da se bomo mogli nacionalno razvijati, v prvi vrsti pa, da bo vsikdar in povsod upoštevala naš rodni jezik. Po tej izjavi se je dvignila vsa zbornica, vlada in poslanci ter so pokazali ob tej priliki, da sprejemajo našo obzvezo. Še več: v vsej Italiji, v vsem tisku, pa tudi v fašistovskem, se ni oglasil nobeden glas, ki bi le poizkušal, da bi s prigovorom razveljavil to častno obzvezo. Res je sicer, da je naša vera v pravico že davno omajana, ali tu je vmes častna beseda vsega naroda, države, in zato ne moremo mi še nikakor verovati, da bi le en italijanski minister, že radi lepega imena naroda in države, ki jo zastopa, imel podpisati kak tak odlozni ferman, kakršen je bil tisti, s katerim so se tako brutalno odpravile naše šole po raznih krajih Istre. Mi se marveč zaupno nadejamo, da šolske oblasti, videvši svojo pogreško, popravijo vse dosedanje krivice ter da povrnejo našemu narodu šole, ki so mu jih odpravile, kar ne bo služilo v čast samo njim, marveč tudi v čast in diko vsemu italijanskemu narodu!

Po evharističnem kongresu v Zagrebu

Ta kongres je bil dostojna, veličastna manifestacija verskega čustvovanja našega naroda. Teža se mora veseliti vsakdo, ki mu je na

rapih držav in celo tudi primanjkljaje občin, ako hočemo priti v okom popolnemu kaosu v notranji upravi. »Reichsbanka« je v slanu zadostiti vsem potrebam po bankovcih, loda vsako upanje, da bi bilo mogoče vzpostaviti blaginjo in ravnotežje, je izključeno. Dasi so nove pristojbine zelo visoke, novi dohodki ne bodo zadostovali za kritje vseh stroškov. Podpisovanje notranjega posojila v zlatu pravo lepo napreduje in danes že lahko rečemo, da bodo rezultati boljši kakor jih je doseglo meseca marca najeto posojilo v dolarjih.

Izgoni iz Porurja

DUESSELDORF, 24. Vслед nedavnega atentata na francosko vojaštvo je bilo izgnanih 7 voditeljev nemških nacionalistov. Nemški industrijači odobravajo vladne ukrepe za rekvizicijo inozemskih valut.

BERLIN, 24. V pogovorih med finančnim ministrom za gospodarstvo in zastopniki industrije o finančnem položaju so industrijači priznali, da so ukrepi vlade popolnoma umestni, in so odobrili vse naredbe, ki jih vlada se proučava za zboljšanje kurza marke. Vršijo se pogajanja za zvišanje izvoza, da bi se tako tržišča preskrbela s tuji devizami. Kancler Stresemann bo imel o priliki pojedine, ki mu jo bo priredila državna zveza za trgovino in obrt, govor o odškodninah.

Grška

Spopadi med delavci in vojaštvom na Grškem.

ATENE, 23. Včeraj popoldne je prišlo do krvavega spopada med stavkajočimi komunisti in vojaštvom v Pireju. Delavci so razorožili sedem vojakov; nalo so bile poslane na lice mesta nove čete vojaštva. Tudi te so delavci napadli; vojaki so seveda odgovorili s streljanjem. Dva delavca sta bila smrtno zadeta, 7 pa težko ranjenih. Ostali delavci so se razkropili, na kar je bil vzpostavljen popoln red. Stavka je pojena. V Pireju so se pristaniški delavci vrnili na delo. Ves tisk soglasno odobruje energični vladni nastop.

Španska

Hudi boji v Maroku. Španci zmaga.

MADRID, 24. Španska armada razpolaga z 22.000 vojniki; poleg tega ji pri operacijah pomaga vojna mornarica, ki neprestano obstreljuje morsk obal.

V zadnjem času se sreča nagiblje spet na špansko stran. Pri Tifaritu je prišlo do hude bitke, ki je trajala nad 9 ur. Vstaji, ki jih je bilo okoli 9000 po številu so se srdito branili, a so se končno umaknili. Na bojišču so pustili 250 mrtvih. Španci so imeli tudi občutne zgube: okoli 300 ranjenih in mrtvih.

Turška skupščina ratificirala lausansko pogodbo.

ANGORA, 23. Narodna skupščina je ratificirala mirovno pogodbo v Lausanni z 215 glasovi izmed 235 poslancev.

Belgijski odgovor v Parizu.

BRUSELJ, 24. Najbrže bo še danes belgijski odgovor na angleško noto izročen v Parizu. V ponedeljek bo odgovor v rokah angleške vlade.

Usoda carskih dvorcev

Angloške bioskopske družbe so rešile vprašanje o usodi dvorcev, ki so jih njihovi moštari beže zapustili. Divni Schönbrunn pri Dunaju, bivša rezidenca ponosnih in prevzetnih Habsburžanov, je sprejel v zadnjem času v svoje prostore ameriško bioskopsko družbo "Vampira", ki je prišla na Dunaj. Herbert Vilks, ki se je proslavil s opero Cu-Cin-Koe v Londonu, pripravlja s pomočjo slavne angleške igralki Betty Blayt neko strahovito španjsko dramo v Schönbrunn.

Avstrijska vlada je storila vse za sistematično ekspanzijo tega osirotelega carskega dvora. Silne električne luči s projektorji in vsi možni tehnični aparati bioskopske elektroinženirski službi izvajajo slik v dvorcu. Ogromni aranžmani in slepeč sij elektrinih luči delajo nenavaden vtis.

Druga carska rezidenca je gradšč Rajnsberg v bližini Berlina, kjer je nekdanji preživljal svojo mladost Friderik Veliki. Tudi ta je predmet ameriškega zanimanja. V pristrem zidovih veličastnega gradu se je vsidrala ameriška filmskobiopska firma "Vrsta v svetlu", polna bakhtantskih scen in erotike. Gigantski reflektorji, ki jih imajo specialni ameriški kinematografi, nudijo možnost, da se za bioskopske filme lahko pripravijo in inscenirajo nenavadno fantastične scene v polnočni temi. Tako sta dvorca dveh do večerj velikih monarhov postala — središči filmske industrije.

Uradne vesti. Uradni list "Gazzetta ufficiale" prinaša odlok, glasom katerega prehajajo stroški za vojašnice in najemnine kr. orožnikov na pokrajinske uprave, ter odlok, ki razreza predpise o strelnih družtvih na nove pokrajine.

Diplomiral je na trgovski visoki šoli za svetovno trgovino, na Dunaju, Dinko Tomšič iz Sovoden pri Gorici, Castitamo!

Odpuščen letnika 1902 iz vojaške službe. Iz Rima je prišla vest, da je izdana okrožnica, katere se bo te dni objavila v uradnem vojaškem listu, na podlagi katere se ima prijeti odpuščenje letnika 1902 iz vojaške službe dne 6. septembra ter končati z dnem 30. septembra t. l. Odpuščenji bodo vsi vojniki rojeni tekem leta 1902 ali prej, kateri imajo 12½ mesecev vojaške službe.

Odlok o odpravi zapuščinskih pristojbin. Podpisana Rimska uradna agencija Stefani javlja, da je krilj podpisal odlok o odpravi zapuščinskih pristojbin ter ob enem sporoča vsebino odloka. Posnemljemo najvažnejše določbe: Zapuščinska pristojbina je odpravljena pri nasledstvih med sorodniki v ravnom rodu, med brati in sestrami, med strici in nečaki. Pristojbina bo odpravljena za vse v poštev prihajajoče zapuščine, katerih razprava se je pričela od 9. julija t. l. naprej. Odpravljena je tudi pristojbina za prenos lastnine potom daritve med sorodniki ravnege rodu. Daritve je podvržena samo stalni pristojbini 10 lir razum pristojbine za prepis in eventualnih zemljiškoknjižnih pristojbin. Pri daritvah med ostalimi zgoraj omenjenimi sorodniki pa je pristojbina za prenos skrcena na znesek običajne registrske pristojbine. Pri daritvah in nasledstvu med prastrici in prastricami, bratanci in drugimi sorodniki izven četrtga kolena, med posinovnikom in kosinovnicem se bodo plačevale naslednje pristojbine: Do vrednosti lir 10.000 — 12%; nato do 25.000 — 15%; do 50.000 — 18%; do 100.000 — 22%; do 250.000 — 26%; do 500.000 — 30% do 1.000.000 — 35%.

Pri nasledstvu med posinovnikom in posinovnicem na podlagi oporoke so te pristojbine znizane za polovico.

Jugoslovanski katoliški škofje imajo te dni v Zagrebu pod predsedstvom nuncija Pelegrinetti škofovske konference.

Turneja slovenskih učiteljev po Italiji. V dneh 18., 19., 20., 22., 24., 26. in 27. septembra napravi pevske zbor "Učiteljske Zveze" turnejo po večjih mestih Italije in sicer: Vidmu, Benetkah, Bolonji, Rimu, Firenci, Milanu in Monzi. Na programu so: Gallus, Ingegnieri, Gerbec, Lajovic, Mokranjac, Ravnik, Adamič, Vinci in narodne pesmi.

Popravek. Pri naznanitvi Pahorjevega socialnega romana "Medvildje" v včerajšnji številki našega lista se je vrnila neljuba tiskovna napaka, ki je danes popravljamo: Roman se ne naziva "Nadvaldje", kakor je razvidno iz naznanitve, ampak: "Medvildje".

Društvene vesti

Pevsko društvo "Kolo." V nedeljo 26. t. m. vaja moškega zbora v navadnih prostorih. — Pred vajo kratek pogovor o nameravanih izlozi v Vipavsko dolino. — Odbor.

Zvezin zbor. Vodstvo zveznega pevskega zbora naznanja, da bo namesto jutri danes popoldne ob 5. pri Sv. Ivanu odborova seja. — Predsednik.

PODLISTEK

ANNIE VIVANTI:

KIRKA

Roman Marije, Larnovske. - Poslovenila G. B.

"Bom mislil jaz", je rekel Prikupov. "kako se mi bo zanimalo."

Toda s početka ni mislil na to. Zanimal se je na moje doživetje, na moje zdravje. — Toda ni zahteval hvaležnosti. Morala sem le ubogati in molčati.

Bil je čas počitka. Kaj kmalu ni bil več zame Skorpion in ne pošast iz Wellsa... V mojem spominu je bil le mističen vitez, rešitelj, opravičitelj, junak.

Vsako ljubav, vsak nasvet, ki sem ga prosila, je bila nova, tenka vez, ki me je spajala s njim.

Zdelo se mi je, da ne morem nič napraviti brez njegovega nasveta, brez njegove pomoči. Tjoka, Eliza in jaz smo se privadili, videti ga vsako popoldne; pozneje tudi vsako jutro; potem tudi vsak večer. Nisem spisala pisma, če ga ne bi on prebral.

Če je Tjoka razbil kako igračo, če se je pustila Perrier ogoljufati v kakšnem računu, če sem prejela kakšno anonimno pismo, o vsem je bil obveščen Prikupov. On je vse spravil v žep rekoč: "Mislim jaz."

Iz tržaškega življenja

S koleza je padel. Predsinočnjim se je zatekel v mestno bolnišnico sladoledar Ivan Frolji, star 23 let, stanujoč v Miljah št. 368. Mladenič je bil ranjen na glavi in je imel levo roko zlomljeno v komolcu. Povedal je, da je isti večer vozil s kolezom po cesti iz Lazaretta proti Miljam. Medpotoma je po nesreči padel s koleza, ter se poškodoval na omenjeni način.

Froljia so sprejeli v kirurški oddelk. Okrevaj bo v 4 tednih.

Strasna nesreča z granato v Bači pri St. Petru na Krasu. En deček ubit, drugi težko ranjen. Zelošno poglavje o nesrečah z zapuščenim vojnim materialom ni še končano. Ze zopet mora kronika beležiti novo nesrečo te vrste, ki so jo — kakor većinoma vedno — povzročili otroci.

Nesreča se je pripetila v bližini mirne vasi Bači pri St. Petru. Dva dečka, 8-letni Fran Sedmak in njegov nekoliko starejši sovrstnik Fran Fatur, oba doma iz omenjene vasi, sta predvčerajšnjim popoldne pasla v bližini domače vasi. Pri iztikanju po pašniku sta našla deloma pokrit z zemljo in travo železni predmet. Železni predmet je bil, kakor se je pozneje dognalo, nerazpocena granata, ki jo je tam najbrž zapustila avstrijska armada. Kakor se navadno zgodi ob takih prilikah, sta dečka začela igrati z nevarnim predmetom. Ne sluteč nevarnosti sta tolkla s kamnom po granati. Zgodilo se je, kar je bilo neizogibno. Granata se je razpočila z groznim pokom in mala neprevidež sta obležala razmesarjena po drobcih na tleh.

Nekateri pastirji, ki so pašli tam v okolici, so prestrašeni hiteli v vas ter so vaščme, ki jih je silni pok presenetil, obvestili o strašnem dogodku. Več vaščanov je hitelo na mesto nesreče, kjer se jim je ob prihodu nudil strašni prizor: mali Fatur je ležal razmesarjen poleg luknje, ki jo je izkopala granata; bil je že mrtel. Blizu njega je stokal Sedmak, ki je krvavel iz številnih ran na glavi in po nogah. Malemu ranjencu so za silo obvezali rane, nato so ga s prvim vlakom prepeljali v naše mesto. Z avtomobilom rešine pestaje so ga s kolodvorja prepeljali v mestno bolnišnico. Mali ranjenec bil sprejet v kirurški oddelk. Njegovo stitje je sicer nevarno, a vendar upajo zdravniki, da bo okrevaj.

Dva slučajne nenadne smrti. Včeraj okoli 2. ure po polnoči je bil zdravnik rešine postaje telefoničnim potom poklican v ulico Tomsovo Luciani št. 13, kjer je nenadoma postalo slabo 74-letni Anj Luchinovich, tam stanujoči. Dospelvi na lice mesta je zdravnik ugotovil, da je starca že mrtel; zadela jo je srčna kap. — Srčna kap je včeraj predpolodne zadela tudi 38-letno zasebnico Ivanke Raček, stanujočo v ulici Media št. 17. Zdravnik rešine postaje, ki je na telefonično zahtevo prišel ženski na pomoč, je zamogel ugotoviti le smrt.

Poskušal samomor. Komaj 19-letna Concelta Cosceval se je iz neznanih vzrokov naveličala življenja. Včeraj jutraj, ko so njeni domači šli spali, je v svojem stanovanju, ki se nahaja v ulici Montecchi št. 9, izpila s smotomilnim namenom precejšnjo količino karbolne kisline. Ječanje zastrupljenke je zbudilo njene domače iz spanja. Ko so uvideli, kaj se je zgodilo so poklicali telefonično na pomoč zdravnika rešine postaje. Ta je kmalu potem prišel z avtomobilom na lice mesta ter izpral mladenci žleodec. Nato so jo prepeljali v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v nevarnem stanju.

Umreti je hotela. Sinoči si je iz neznanih vzrokov hotela vzeti življenje zasebnica Karolina Perticone, stara 26 let, stanujoča v ul. Commerciale št. 11. V svojem stanovanju je izpila rekoliko jedovite tinkture. Njen mož je poklical zdravnika rešine postaje, ki je ženski izpral žleodec. Nato so jo prepeljali v mestno bolnišnico. Njeno stanje ni nevarno.

Vesti z Gorškega

Iz Podmeice. — Veselica, ki so jo imeli prirediti, kakor javljeno, podmeiški dijak v prid "Dijaške Mavice" v nedeljo, dne 26. t. m., se radi neizstavitve dovoljenja preloži na naslednjo nedeljo dne 2. sept. t. l.

DIJAKI! V nedeljo, 26. tega meseca ob 9. uri jutraj se bo vršil v Gorici visokoškolski zbor Dijaške Matice. Pozivljamo vse visokošolce, naj se udeležijo zbora v čim večjem številu. Mislimo, da ni treba poudarjati važnosti zbora. Znano vam je, da izvoli visokoškolski zbor odbor, kateremu je — kakor znano — podeljena naloga razdeljevanja posojil. Zato: visokošolci v nedeljo vsi v Gorico!

Nabiralna akcija napreduje zelo počasi. Zelo majhno je število dijakov, kateri so kaj nabrali. Kje ste ostali dijaki? Poudarjati smo vedno in poudarjamo tudi danes:

Sami si morate ustvariti močno Dijaško Matico! Se imate časa: en mesec in še več: do jutri! — Izv. odbor.

In ni bila to le prazna beseda. Popravlil je igračke, poravnal je račune, razkrinkal in kaznoval je anonimne obrekovalce. Bil je zvit, odločen in duhovit.

Dozdevalo se mi je, da je tudi dober, močan in usmiljen. Kedo bi mogel tudi trditi, da ni bil v isti dobi? Bojati Priplukov, sedaj razbojnik in maščevalec, ki je stal pred menoj v dvorani v Benetkah obrnjen proti meni ves play od jeze, je li to res isti Priplukov, ki je v onih dneh popravljaj igračke malega Tjoke? Oni, ki je bil ves otočen, ako me je videl blede? Oni, o katerem je rekla Liza, sklenivši postene, utrujene roke: "Quand il entre, il me semble que c'est Lohengrin!"

Lohengrin!... Ne morem venjeti. Ne morem razumeti. Kateri izmed teh dveh bitij — zlobni satan ali velikodušni vitez — je bil pravi Priplukov?

Momoče, če ga tu kedaj srečam, ko bodo minila ta mračna letostropljenja in jetništva, ki izbrisejo toliko roči in ki toliko razjasnijo, ne bom nikdar več odkrila v njegovem otočnem, ovenelem licu močnega, usmiljenega Lohengrina onih davnih dni...

Medtem sem živela pohlevno in podjarmljeno. Le dve reči sta me motili. Ena je bila strah, da mi odnesejo Tjoka, druga je bila morda skrivnost, ki jo nisem zaupala nobenemu. Bil je — strah pred zaprtimi vrati!

Vesti iz Istre

Boršt. Nahaja se pri nas duhovnik, župnik, ki je okoli 30 let prebil v naši vasi v slabih in dobrih časih, vsledar kot naš tolažnik in dobrotnik. Nikdo mu ne more očitati kakšnega pogreška ali neprijaznosti. Vedno je bil na mestu, tolažil v svoji službi, kolikor v zasebnem življenju. Radi tega pa je bila ljubezen do njega s strani vseh občanarjev iskrena in povsem na mestu. Kolikim je pomagal materialno kakor tudi moralno; predvsem pa ubogim.

Ta mož-duhovnik je prosil tukajšnjo vlado za državljanstvo — ker je rodom Čeh — a bilo mu je odbito. In kake vzroke je oblast navedla? Nobenih. Samo to: Je nezanesljiv, kar je razvidno iz zaupnih informacij. Lepe informacije! Kje pa jih je oblast vzela? Najbrže pri kakih capistazione, ki imajo obnemem z železničarsko službo še nekaj informacijski urad. In ti ljudje so prišli komaj pred malo časom k nam. Vidimo, da tudi svetnik ni varen pred njimi. Mimogrede omenim, da je ista usoda doletela še pet ali šest drugih duhovnikov — Čehov.

Mirno gleda na vse to sv. stolica z vsemi svojimi kardinali; na čelu jim sv. oče, voditelj in varuh vseh katoličanov posebno pa svojih dušnih pastirjev, mirno gleda na to škofijski ordinariat in mirno gleda italijansko pošteno, dobro ljudstvo. Vsi ti gledajo mirno kako se naši ubogi stari duhovni pastirji v Istri mečejo iz stanovanj in cerkev, v katerih so pobožno in zvesto služili po 20 in 30 let. Mirno gledajo vsi, kako zahvalno in pokojnino so dobili vsi ti služabniki božji.

Pozdravljamo vas gg. duhovniki, vseh, ki nas morate zapustiti, posebno pa Vas g. župnik, ki ste nam stali vedno ob strani in se vam za vse najpristnejše in iskreno zahvaljujemo ter vam voščimo v Vaši novi domovini zdravja in obilo sreče. Ne pozabite Vi na nas, ker mi nikdar ne bomo na Vas! Bog Vas sprani! — Borštani.

Sport

Pred otvoritvijo konjskih dirk na Montebello. Na tržaškem dirkališču Montebello so vse predpriprave za otvoritev skoraj izvršene; dirkališče je na novo posuto s peskom, tribune so urejene, nekaj je prenovljenega in popravljenega in bledi se že od nedelje polnijo z mnogimi konji, vpisanimi za dirke v prvem razdelju. Vpisanih ni bilo ne pred vojno, ne v povojnem času toliko konj, kakor za letošnjo jesen. Vpisanih je skupno 130 konjev in so častno zastopane skoro vse konjušnice Italije. Vendar jih je nekaj, katerih letos ne bo in maršakateri ljubitelji te pomoge sporta bo občudoval odsotnost Kelly de Forest, Zloč Geni-ja, Taiti, Neile, Supreme in drugih. Namesto teh bodo tekmovali mnogi Tržačani, ki se neznani konji, med temi cel roj 2-letnih, kateri niso še nikjer tekli in katerih lastnosti in hitrosti so še povsem nepoznane. Nekaj vpisanih konjev je bilo šele v zadnjem času importiranih v Italijo kakor američanka Guarveta, Miss Margaret M., Nathan Axworthy, Roka in francoski žrebec Pachia, kateri se je spomlad le na kratko prikazal na dirkališču v Milanu, navdušujoč s hitrim svojim poltom občinstvo.

V nedeljski številki bomo podali našim obiskovalcem dirk seznam vpisanih konjev in navedli v boljši pregled uradne rekordne čase veljavne od 1. junija t. l. ter seznam rekordne hitrosti glasom oficijelnih rezultatov dirk v Milanu, Modeni, Bologni in Montecatini v dobi od 28. februarja do 15. avgusta t. l.

Gospodarstvo

Silen padec nemške marke.

Nemška marka je na inozemskih tržiščih, posebno v New-Yorku, doživela nov katastrofalni padec, ki je tečaj takorekto razpolovil. Dolar je dosegel naravnost neverjetno višino 7 milijonov mark. Silni padec je izzval med gospodarskimi krogi velikansko presenečenje posebno, ker se nihče ne ve, kaj je pravzaprav vzrok novega padca marke in to tembolj, ker je prišel ravno v trenutku, ko pripravlja državni kabinet stroge odredbe za pobijanje inflacije, za omejitev gospodarske krize in draginje in za sestavitve deviznega fonda za profiranje

Vsekokrat, ko sem se znašla sama pred takimi zaprtimi vrati, nisem jih smela odpreti. Mučila me je misel, stalna, strahna, da vidim za vrati... Boževski! Bila sem prepričana, da stoji nepremičen, čakajoč, v vsaki veži, v vsaki prazni sobi, katere vrata so stala pred menoj zaprta. Vsi izhodi stanovanja so morali ostati zaprti! Če se je kedaj pripetilo, da sem ostala sama v zaprti sobi, sem pozvonila, sem klicala, sem vpila... in če so bili slučajno vsi odsotni, če me ni slišal nihče, sem ostala na mestu proti grozno skrivnostno zaprtih vrat kot pribeša, pokrita z mrazom znojem. Včasih sem se opogumila, zadrsela aspo, stegnala roko in počasi, počasi pritisnila na kljuko... toda takoj sem zaprla, vstala tresoč, pritiskala sem z vso močjo, da se ne bi odprla vrata, naslanjala sem se, skripajoč z zobmi proti oni stručni meji, kjer je bil skrit — oh! saj sem znala — Boževski, raven in prestrašen, z rumeno obvezo okoli vratu.

Ta misel, čez dan grozna... mi je postajala zvečer težka, moreča, pretresujoča, zadušljiva. Tjoka je šel navadno zgodaj spat; spremljala ga je Eliza okoli osme ure. Včasih, ko so oni že spali, se je pripetilo, da je prepil zaloputnil vrata, vohel v mojo sobo. Tedaj sem vsa tresoč se, s solzami glom, obstala nepremična, otrpela in vasi noč se nisem zganila... vedoč, da se nahaja tam Boževski, ločen od mene le po tenki pregraji...

marke. Domneva se, da gre morda za borzni manever ali pa za posledice vedno večjega denarnega obtoka v Nemčiji, ki bo dosegel v par dneh ogromno vsoto 60 milijonov na dan. V političnih krogih prevladuje mnenje, da je inozemstvo radi strahovite inflacije izgubilo vsako zaupanje v nemško gospodarsko politiko. Padec marke je vzbudil presenečenje tudi radi tega, ker se je marka po nastopu Stresemannove vlade ravno topo nastopu Stresemannove vlade ravno nekoliko opomogla. V zunanje-političnem položaju Nemčije od tedaj ni nastopilo nobeno poslabšanje, ampak nasprotno se lahko olašanje. Opaža pa se, da spravlja drž. banka vedno večje mase bankovcev v promet, da odpomore strahovitemu pomanjkanju denarja.

Da parira udarec, je pripravila vlada številne zasilne odredbe, ki stopijo takoj v veljavo. Podrobnosti še niso znane, računa pa se, da bo ustanovila vlada predvsem devizni fond za podpiranje marke, omejevala naraščanje dolga, povečala izvoz in zmanjšala uvoz.

Rolaki! Ne zabite na šolsko društvo!

Borzna poročila.

Tečaj:

Trst, 24. avgusta 1923

Cosulich	809
Dalmatia	285
Gorlisch	1179
Libera Trieste	407
Lloyd	1415
Lussino	645
Martinovich	126
Oceania	110
Premuda	603
Tripovich	295
Ampelea	500
Cement Dalmatia	279
Cement Spalato	295

Valuta na tržaškem trgu.

Trst, 24. avgusta 1923

ogrsko krone	0.11	0.13
avstrijske krone	0.0325	0.0330
čehoslovaške krone	68	65.50
dnari	24.10	24.90
leji	10	11
marke	0.000590	0.000600
dolarji	28.15	28.25
francoski franki	130	130.50
švicarski franki	419	423
angleški funti papirnati	105.40	106.05

Marica Gržinić

Ante Iveša

vječani

Roč-Trst, 25. VIII. 1923.

Mali oglasi

Se računajo po 20 stol. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2.—. Debele črke 40 stol. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4.—. Kdor želi službo, plača polovično ceno.

URADNICO za slovensko in italijansko stenografiranje sšce pisarna odvetnikov dr. M. Pretner in Dr. H. Okretic v Trstu, Via Macchiavelli 15/II 1165

V SENOZEČAH priredijo šoferji pivovarne "Adrie" v nedeljo dne 26. t. m., veselico. Na sporedu je tudi tek na 200 m in tek na 100 m v vrečah. 1164

KUPUJEM dnevno cunje. Plačujem od 60 do 150. Kupujem tudi žimo in preče. Via Solitario 1. 1129

VINOČOČ s stanovanjem se proda. Cena ugodna. Naslov pri upravnistvu. 1163

Potrdi neizmerno žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš nad vse ljubljani soprog, oče, brat

FRANC JENKO

kleparski podjetnik

v dobi 50 let, po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, mirno v Gospodu preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v nedeljo, dne 26. t. m., ob 9.30 iz mrtnišnice mestne bolnišnice v cerkev sv. Antona in od tam na pokopališče.

TRST, 24. avgusta 1923.

Ivanka roj. Grašelj, soproga **Franc** (odsoten) **Leopold**, **Iva**, **Miroslava**, otroci. **Vdova Marija**, **vdova Ivanka** (odsotni), sestre, **Marija Pristavc**, svakinja in vsi ostali sorodniki.

Novo pogrebno podjetje Trst. Corso V. E. III. 47.

Tiskarna „Edinost“ v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno

Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

Jutri popoldne v Postoini velika veselica in telovadni nastop S. K. P.